

Академик Мијат Шуковић

НАУЧНО И О ПОЛИТИЧКИМ ЧИЊЕНИЦАМА*

Чијењени и поштовани учесници научног скупа и гости,

По дужности предсједника Организационог одбора овог научног скупа, са великим личним задовољством, а са осјећајем више одговорности него почасти, отварам научни скуп о теми:

ФЕДЕРАЦИЈА СА ДВИЈЕ ФЕДЕРАЛНЕ ЈЕДИНИЦЕ

О теми коју је за истинску научну расправу наметнуо сам живот. О теми у чије је брижно разматрање увучен и читав наш народ. Чије разматрање је предмет интересовања свих научних, културних, државних и других институција у земљи.

Поздрављам, у име организатора, све учеснике скупа и госте.

У име организатора захваљујем учесницима скупа што су се одазвали на позив да напишу прилоге за скуп и да судјелују у расправи која предстоји у току дводневног рада скупа.

Констатујем да на овом научном скупу судјелују:

— 14 чланова Црногорске академије наука и умјетности и Српске академије наука и уметности,

— 17 професора универзитета из Београда, Подгорице и Ниша и

— 5 научника са другим научним звањима или докторским и магистарским титулама.

Учесници скупа су научници из области уставног права и других правних дисциплина, из области историјских, економских и политиколошких наука. Двојица учесника се претежно баве филозофским проблемима.

* Ријеч на отварању научног скупа.

На овом скупу, на дводневну расправу, дакле, окупљена је научно врло компетентна заједница мислилаца, да стваралачки, са научним приступом и нивоом, расправља о проблематици коју тема скупа обухвата и подразумејева. Таква заједница мислилаца, састављена искључиво по критеријумима научних способности, бројно је примјерена за стваралачки дијалог. Бројно је приближно оптималности за продубљени дијалог.

Констатујем такође да су за овај научни скуп, о теми скупа, написана 22 прилога. Они су умножени и уручени сваком учеснику скупа.

Створене су, дакле, претпоставке да се оствари научни дијалог на овом скупу. Да се тема скупа расправи научно сериозно. И да организовање и одржавање овог научног скупа, уз могуће појединачне промашаје, резултира новим научним квалитетом.

Да ли ће резултат већ остварен изразом писаних прилога за овај скуп бити увећан у расправи коју ћемо водити у току дводневног трајања скупа, зависи од тога колико ће се аутори писаних прилога и други учесници у расправи, на скупу и у коначном обликовању текстова прилога за објављивање, задржавати на понављању написаног, а колико ће, садржајно и методски, надрасти садржину и методе исказане у написаним прилозима.

Очекује се знатно, и сазнајно и методско, надрастање већ написаног.

Структура теме овог научног скупа, један склоп чињеница и околности који је пратио двогодишњи рад на његовој припреми и утицао да се два пута одлаже дан његовог одржавања, а који у извјесној мјери чини контекст његовог одржавања и у садашњости, обавезују ме, и приморавају, да у овој ријечи којом и почиње наш скуп кажем и слједеће:

Тема овог научног скупа није саздана само од теоријских чињеница, категорија, становишта. Њене саставне компоненте су и политичке чињенице и категорије, које су неодвојиве од теоријских чињеница, категорија, становишта. Испреплетане су са њима.

У области науке уставног права и других наука којима припадају поједини аспекти теме овог научног скупа, нема животне теме — од државног уређења, економије све до језика чији саставни дјелови нијесу и политичке чињенице.

Нема ни цјеловите научне мисли о животним темама у овим областима наука без узимања у разматрање и живих политичких чињеница, као чињеница.

Науке у овим областима, које имају претензију да се баве егзистенцијалним животним проблемима друштва, зато су историјски и позване да не заобилазе, не избјегавају, научно разматрање и научних тема у којима има и политичких чињеница. Укључујући и политичке противрјечности, неравнине, као реалне

чињенице. Позване су да и политичке чињенице у тим темама научно разматрају, са примјеном научних метода, са научном строгошћу и научном одговорношћу. У свим областима научног дјеловања, укључујући и научне скупове.

Околност да је тема овог научног скупа саздана видним дијелом и од политичких чињеница и категорија, у садашњем историјском времену - невремену, у у којем се све негативно политизира, даје могућност, носи и ризик, да се и на овом научном скупу теоријска разматрања и неслагања повезују са политичким одређењима и ставовима, да се коријен и извор истинским научним закључивањима тражи и налази у политичким оријентацијама, умјесто у стварним чињеницама и верификованим научним знањима. Или да се истинска научна обрада ове теме или појединих њених сегмената и на научном скупу мјери политичким аршинима.

У припреми овог скупа снажно је испољена бојазан од тога. То и јесте један од разлога што скуп није одржан неколико мјесеци раније.

Због свега тога, оправдано је, а објективне околности присиљавају, да констатујем: наука, наше обавезе према науци и научним институцијама чији смо одговорни припадници и наше обавезе према друштву, обавезују нас, сваког појединачно и све скупа као творачку заједницу научника, да на овом научном скупу, и политичке чињенице и категорије које су неиздвојиви дио теме скупа, разматрамо искључиво са научним приступом и методама одговарајућих наука, са научном строгошћу и одговорношћу, а не на политички начин, који не може бити другачији него политичко-прагматски, више или мање пристрасан. Да са таквим приступом, научном сериозношћу, научном аргументованошћу исказа, узајамном толерантношћу, високим нивоом културе, резултатима докажемо да заиста одржавамо научни скуп, научну расправу. Да потврдимо у науци давно доказано, да се и о политичким чињеницама и категоријама — које су незаобилазне и за науку усмјерену да научно освјетљава крупне и судбинске актуелне друштвене проблеме — може и мора расправљати на научној равни, са научном апаратуром, са научним вредновањем и тих чињеница.

Научна квалификованост састава учесника овог научног скупа, даје основ за очекивања да ће тако и бити.

И најмање убацивање у научну расправу на овом научном скупу политичких, а нарочито дневнополитичких усмјерења, дневнополитичких страначких импровизација, умањивало би и деградирало ниво научности овог скупа.

Дужност је да се има у виду да и мали брод прави таласе!

Прави и једино сигуран пут за очување научности овог скупа јесте — окренутост чињеницама, ојачање везаности за чињенице, за њихову укупност, и толерантна отвореност за другачија виђења чињеница и мишљења о њима. То је услов да се научно

истраживачки напор, усмјерен на сазнање истине, не подреди утилитаризму.

Не значи то, разумије се, да овај научни скуп држимо зато да би учесници скупа безусловно усагласили становишта. Држимо га да бисмо научно освијетлили све аспекте теме скупа, а међусобно се не морамо слагати.

Очекује се од нас, а наука нас на то обавезује, међутим, да неслагања исказујемо на начин својствен научној расправи. И по приступу, и по методу, и по садржини, и по циљевима. И са подређивањем властољубља научној одговорности.

Очекује се од нас, такође, уважавање у расправи чињенице да супротно научно мишљење никога не ограничава, па и када оспорава, негира. Оно богати, за онолико колико у њему има чињеница, знања, умјећа.

Најзад, очекује се од сваког појединца уважавање и чињенице, да, као што он вјерује да је у праву и да је његово схватање најбоље, исто тако и свако други је убијеђен у своје гледиште. И да се присјећа да се ауторитарност у науци испољава и препознаје по томе да ли неко хоће или неће да разговара о чињеницама. Посебно о оним које оспоравају његово становиште.

Не заборавимо: осим чисто научних, својим радом исцјавимо и културне и морално-друштвене поуке и поруке. И да ни наука, ни слобода, ни демократија, нијесу тако благе и сажаљиве према онима који их злоупотребљавају.

У овом излагању исказујем и једну иницијативу. Заснована је на сазнању да већина научних прилога написаних за овај скуп аргументовано казује, са великим степеном поузданости, да реалним интересима Србије и Црне Горе, њихових народа, историјски одговара да њихова заједничка држава буде — федерација, демократски уређена. И да је то за њих оптимално државноправно рјешење. У прилозима не налазим основа да би крајњи резултат овог научног скупа могао бити другачији.

Постизање тог научног резултата помјера тежиште обавеза науке на подручје које одређује питање: *Какав конкретни облик демократског поретка тражи федерација Србије и Црне Горе, какав демократски поредак може задовољити цивилизацијске потребе сложене социјалне, националне и укупне структуре њене двије федералне јединице?*

Иницирам да у току овог научног скупа размијенимо сазнања и погледе о потреби да о тој теми, о проблематици њом обухваћеном, у скоро вријеме, организујемо сједњи научни скуп.

Научни скуп о тој теми слиједио би овај. Био би му комплементаран. Овај скуп, без обзира како се успјешно завршио, без овог који иницирам, не би цјеловито одговорио на кључна питања која живог намеће. Демократија и јесте доминантна карактеристика федерализма као идеје. То захтијева и оправдава његово организовање.